

Mirgoota Keessan Haala Seera Mirgoota Jiraattotaa Federala fi Minnesota Waalta'etti

Ragaa Kana Otoo Isin Hin Dubbisiniin Dura Waan Isin Beekuu Qabdan:

Yoo ragaan kun, jechan “isin” jedhu isinuma, bakka bu’aa keessan, fi haala seera Minnesotattin muudamaa bakka bu’aa seeraa eenyumaa ni dabalataa. Isin mana kunuunsaa, mana kunuunsaa keessa bulanii, ykn tajaajila kunuunsaa bal’ifame biraa kamiyyuu keessa jiraataa yoo taatan, mirgoota kanneen kana ni qabdu. Akkanumaanis isin yoo jiraataa mana bulmaataafi mana yeroof keessa jiraatan ykn tajaajila jireenyaa to’atame kan sagantaa hirkachummaa keemiikaalaa tajaajiloota Namaa Kutaa Minnesotatin hayyamame qabuu taatan mirgoota kanneen kana ni qabdu. Akka haala seenutti ykn tursiisa itti fufuutti mirgoota kanneen kana dhiisaa kan isiniin jedhu tajaajilli hin jiru.

Mirgoonni tokko tokko seera Minnesota jalatti qofaa jiru. Mirgoonni kanneen kun maxxansa gurraachan dhiyeeffaman. Mirgoonni biraa hundumtuu seera federal jalatti kan argamanii fi jiraattoota tajaajiloota sagantaawwan Medicaid ykn Medicaretiin mirkaneeffaman irratti hojjatu. Yoo mirgi keessan seera Minnesota jalaa mirga keessan seera federal jalaa wajjin ilaalame, mirga keessa kan federal jalaatu dhiyeeffama. Seera mootummaa jalatti daballiiwwan kamiyyuu, ta’us, maxxansa gurraachan dhiyeeffamu.

Yoo garagalchii guutuu mirgoota Minnesota keessani barbaaddan, tajaajila keessan keessatti garagalchiiwwan ni

argamu. Namni hojjataan tokko eessatti akka argaman isinitti himuu ni danda'a.

Qulqullina Jireenyaa

Tajaajilli tokko haala fi naannoo kan qulqullina jireenya keessanii ittiin eegu ykn guddisuun isin kunuunsuu qaba.

1. Ulfina. Tajaajilli tokko haala fi naannoo kan beekamtummaa guutuu matayyummaa keessaniitin ulfinaa fi kabaja keessan eegu ykn guddisuun amala gaariidhaan isin guddisuu fi kunuunsuu qaba. **Akka nageenya fi gargaarsa keessaniif barbaachisetti malee, isin kunuunsa fayyaa fi dhuunfaatif (marii dhimmaa, gorsa, qorannoo, waldhaansa, fi hojiiwwan qulqullina dhuunfaa kan akka mana fincaanii ykn dhagna dhiqannaa dabalatee) isin mirga waldhaansa gulummaa fi kunuunsa dhuunfaa ni qabdu.**

2. Hiree Ofii Ofiin Murteessuu fi Hirmaannaa. Hojiiwwan, sagantaawwan, fi kunuunsa fayyaa filachuudhaf isin mirga ni qabdu; misoonsota hawaasaa keessanii wajjin wal quunnamuu; fi tajaajila isiniif barbaachisaa ta'e keessatti waa'ee haala jireenya keessanii keessatti filannoowwan ni gootu. **Giddu seena malee yoo hojiiwwan mirga gulummummaa jiraattota biraa hin tuqne ta'e, isin hojiiwwan daldalaa, amantii, siyaasaa fi gareewwan hawaasaa, kunuunsa yeroo dheeraa keessatti fooyya'inawwaniif hojjachuudhaf warra biraa wajjin walti dhufeenya dabalatee, keessatti qooda fudhachuudhaf mirga ni qabdu.**

3. Gareewwan jiraataa fi maatii keessatti hirmaachuu.

Tajaajilicha keessatti gareewwan jiraataa keessatti gurmeessuudhaa fi hirmaachudhaaf isin mirga ni qabdu. Tajaajilicha keessatti maatiiwwan jiraattota biraa wajjin gulummaadhan tajaajilicha keessatti walquunnamuudhaf isin mirga ni qabdu. Yeroo gareen jiraataa ykn maatii tokkoo jiraatu, imaammataa fi murtiiwwan hojii kan tajaajilicha keessatti kunuunsa fi jireenya jiraataa tuqu ilaalchisee dhiyaate tajaajilich yaadawwan dhaga'uu fikomee fi gorsawwan jiraattoota fi maatiiwwanii irratti hojjachuu qaba. **Imaammatawwan tajaajilaa ilalchisee gorsitoonni jiraataa fi maatii gorsawwan kennuudhaf ni jajjabeeffamu.**

4. Hojiiwwaan Biraa Keessatti Hirmaannaa. Tajaajilich keessatti mirgoota jiraattoota biraa keessa kan hin gale hojiiwwan hawaasaa, amantii, fi gamtaa keessatti isin qooda fudhachuudhaf mirga ni qabdu.

5. Tolcha Fedhiiwwanii. Yoo ennaa fayyyaan ykn nageenyi keessan ykn kan jiraattoota biraa balaa irra bu'e malee, fedhii fi filannoo keessaniin tolchawwan gaarii wajjin tajaajilicha keessa jiraachuu fi tajaajiloota argachuudhaf mirga ni qabdu.

Kunuunsa fi Waldhaansa

6. Kunuunsa Fayyaa Sirrii. Fedhiiwwan mataa keessanii, hojii qaama fi sammuu sadaraka ol'aanaa keessanii argachuu isin dandeessisuudhaf qophaa'e irratti hundaa'udhaan isin waldhaansa sirriidha fi kunuunsa dhuunfaatif mirga ni qabdu,

garuu mirgi kun bakka tajaajilich qabeenyawwan ummataatin ykn dhuunfaatin bakka hin buufamnetti daangeffamaadha.

7. Waltidhufeenya Tajaajiloota Fayyaa Biraa fi Dhiyeessotaa. Kennaa alaa tokko irraa tajaajiloota argachuudha fi gaafii keessaniin eenyummaa kennichaa, teessoo isaanii, fi ibsa tajaajilootaa barreeffamaanargachuudhaf mirga ni qabdu. Yoo seeraan kenname malee, meeshaawwan ykn tajaajiloota kan herrega durgoo keessatti hin dabalanne, dhiyeessaafilattan tokko irraa bitachuu ykn kireeffachuudhaf isin mirga ni qabdu.

8. Itti fufa Kunuunsaa. Hanga imaammadni tajaajilaa hayyametti, ramaddii hojjataa idilee gaarii fi wal irraa hin cinneen kunuunsa argachuudhaf isin mira ni qabdu.

9. Galmeewwan fi Beekumsa Kunuunsaa Xiinxaluu.

Gaafattanii sa'aatii 24 keessatti galmeewwan keessan hundumaa ilaaludhaa fi barreeffamaan gaafattanii tajaajilicha beeksisa guyyaawwan hojii 2 keessatti sadarkaa herregaa kan hawaasaa keessan keessaa hin caallen koppiiwwan bitachuudhaf mirga ni qabdu. Sadarkaa waliigala fayyaa keessanii qooqa isin hubachuu dandeessaniin guutumatti beekudhaaf mirga ni qabdu.

10. Qajeelchawwan Duraa. Qajeelchawwan duraailaalchisee (amma Minnesota keessatti qajeelchota kunuunsa fayyaa jedhamee kan waamamu), imaammatawwan tajaajilichaa barreeffamani fi seera mootummaa hojii irra jiru, fi qajeelcha duraa tokko qopheessuf dabalatee odeeffannoo barreeffamaa argachuudhaf mirga niqabdu. Murtee kunuunsa fayyaa tokko tolchuu ilaalchisee nama isin wajjin firummaa hin qabne

tokko sadarakaam lammi isinitti aanuu akka argatuuf muududhaaf mirga ni qabdu.

11. Hakiima Bira Dhaquu. Hakiima bira dhaqxaan filachuudhaf isin mirga ni qabdu. Tajaajilich maqaa, waan ittin beekame, teessoo hojii fi lakkoofsa bilbila isaa ykn ishii isiniif kennuu qaba.

12. Odeeffannoo waa'ee Waldhaansaa. Waa'ee kunuunsa fi waldhaansa keessanii duraan dursitanii beekudhaaf isin mirga ni qabdu. **Itti dabalataan, qormaata, waldhaansa, filannoowwan, balaawwan, fi raaja keessan ilaalchisee hakiimni bira dhaqxaan odeeffannoo guutuu fi tibbanaa isinif kennuu qaba. Odeeffannoon kun haala fi qooqa isin silaa akka gaariitti hubachuu ni dandeessu jedhamee eegamutti ta'a. Miseensa maatii ykn bakka bu'aa filatame biraa, ykn lachuu wajjin isin deemuu ni dandeessu. Odeeffannoo kana diduudhaf isin mirga ni qabdu Yoo isin kaansarii harmaa gosa kamiyyuutin kan girira argitan ta'e, malawwan bu'a qabeessa filatamaa waldhaansaa fi balaawwan amalawwan sana tokko tokko wajjin walti dhufan guutudhumatti isin beekuu qabdu.**

13. Waldhaansa Saganteessuu keessatti Hirmaannaa. Kunuunsa fi waldhaansa saganteessuu keessatti hirmaachudhaaf isin mirga ni qabdu. **Mirgi kun carraa waldhaansa fi filannoowwan kennoota kunuunsa matayaa wajjinii, carraa gaafii fi hirmaannaa konfaransiwwan kunuunsa sirnaawaa, fi mirga miseensa maatii ykn bakka bu'aa filatame biraa, ykn lachuu dabaluu ni dabalata. Yeroo isin argamuu hin damdeenyetti, miseensi maatii tokko ykn bakka bu'aan bira**

kan isiniin filatame konfaransii akkanaa keessatti dabalammu ni danda'a.

Yoo isin of hin beekne, gaggabdan, ykn isin ennaa tajaajilicha seentan quunnamuu yoo dadhabdan, tajaajilich miseensa maattichaa ykn nama isin akka nama yeroo balaa isiniif quunnamamuutti barreeffamaan muuddattan beeksiisuudhaf carraaqqii gaarii kan godhu, fi akka seera mootummaatin barbaadamutti namich sun saganteessuu waldhaansa keessanii keessatti akka hirmaatuf ni hayyama.

14. Haala Keessan Keessatti Beeksisa Jijjiirraawwanii.

Ennaa balaan miidhaa isinitti uumu dhalate, jijjiirraa guddaan qaama, sammuu, ykn haala dhiibbaa sammuu irra jiraatetinhaala guddaatin waldhaansa keessan jijjiiruf fedhiin, ykn tajaajilicha isin dabarsuuf ykn baasuf murteen jiraate, tajaajilich isin wajjin hatattamatti mar'achuu qaba. Akkanumaanis tajaajilich hakiima keessan, bakka bu'aa seeraa keessanii, fi miseensa maatii keessanii quunnamuu qaba.

15. Diddaa Waldhaansaa. Waldhaansa diduudhaf mirga ni qabdu. **Galmee waldhaansa keessanii keessatti otoo hin barreeffamin, yoo isin waldhaansa, qoricha fudhachuu, ykn dhoorkaawwan nyaachaa diddan, tarii bu'aawwan fayyaa ykn dhiibbaa sammuu irraa diddichaan dhufu beekuu qabdu.**

16. Qorichawwan Ofiin Fudhachuu. Yoo gareen qu'annoo damee hedduu tajaajilichaa hojiin kun nagaadha jedhee murteesse, qoricha ofiin fudhachuudhaf mirga ni qabdu.

Mirgoota Waliigalaa

Namoota fi tajaajiloota tajaajilichaa alaa fi keessa jiran wajjin jireenya, hiree ofii ofiin murteessuu, fi quunnamtii kabajameef isin mirga ni qabdu. Tajaajilli tokko mirgoota keessan, mirgoota armaan gaditti tarreeffaman tokko tokko dabalatee, eegu fi guddisuu qaba. **Ennaa seentan eegumsa keessan kan ibsa barreeffamaa keessatti ibsamaniif isin mirgoota seerraa akka qabdan isinitti himamuu qaba.**

17. Itti Fayyadama Mirgootaa. Akka jiraataa tajaajilichaatti ykn lammii ykn jiraataa Ameerikaatti fi mirga giddu seensa , dirqisiisa, adda baasa, ykn haaloo ba'iinsa ennaa itti fayyadama mirgoota keessanii tajaajilicha irraa bilisa ta'uudhan mirgoota keessanitti fayyadamuudhaf mirga ni qabdu. Haala seera Mootummaatin yoo isin ga'umsa hin qabneetti murteeffamtan, mirgi keessan haala seera Mootummaatin nama bakka keessanitti akka hojjatuuf mudameen ni itti fayyadama. Yoo isin ga'umsa hin qabneedhan hin murteeffamne taatan, haala seera Mootummaatin bakka bu'aan seeraan mudame kamiyyuu hanga seera mootummaatin hayyamametti mirgoota keessanitti fayyadamuu ni danda'a.

18. Kophummaa Dhuunfaa. Akkuma hawaasaa, amantii, fi waan sammuu nageenya keessanii wajjin walfakkaatutiin isin yaada kophummaa, matayyammaa, fi aadaa eenyummaa keessanii hundumaafuu mirga ni qabdu. Yeroo muddamaa ykn bakka ifaan hin himamnetti ta'e malee, hojjataan tajaajilichaa otoo hin seeniniin dura balbala keessan rukutee hayyama argachuu qaba.

19. Argannaa Mirgootaa. Ibsa mirgoota keessanii fi seerota hundumaa kan tajaajilicha keessatti amala keessan bulchan lachuu jechaan fi barreeffamaan qooqa isin hubattaniin seennaa dura ykn yeroo sana argachuudhaf mirga ni qabdu. Ibsa kanaa, fi jijjiirraawwan isaa kamiyyuu fudhachuu keessan barreeffamaan beeksisuu qabdu.

20. Odeeffannoo waa'ee Medicaid fi Medicare. Ibsa barreeffamaa kan meeshaawwanii fi tajaajilootaa kan haala sagantaa Mootummaatin (kan isin tarii hin kaffalleef) tajaajiloota kunuunsuu keessatti dabalamanii fi meeshaawwan fi tajaajiloota jiran kamiyyuu (fi kaffaltii isaanii) kan isin kaffalchiisaniif, kaffaltiiwwan tajaajilootaa kan Medicare ykn herrega durgoo tajaajilichaa jalatti hin golgamne dabalatee, yeroo seennaa ykn ennaa Medicaididhaf fudhatama argattan fudhachuudhaf mirga ni qabdu. Waa'ee akkamitti bu'aawwan Medicare fi Medicaidtiif iyyatan, mirga keessan kan konyaani qabeenyoni keessan hammam Medicaididhaf fudhatama akka tuqan gaafachuu, fi waa'ee kaffaltiiwwan duraatiif bu'aawwan akkanaatin kan golgamaniif maallaqa akkamitti akka fudhataniif odeeffannoo jechaan fi barreeffamaan argachuudhaf isin mirga ni qabdu. **Yoo sagantaan Medicare ykn Medicaid tajaajiloota kanneen kanaaf hundumaafuu ykn kamiyyuufuu kan kaffalu ta'e ilaalchisee odeeffannoo argachuudhaf gargaarsa hojjataa tajaajilichaatiif isin mirga ni qabdu.**

Tajaajiloota Medicaid ykn Medicare dhaan kaffalameef isin ykn herregni maallaqa dhuunfaa keessanii hin gaafatamu ta'a.

Tajaajilooni kun tajaajiloota kunuunsuu, tajaajiloota nyaachaa, sagantaawwan hojiiwwanii, tajaajiloota mana keessaa fi eegumsaa, tajaajiloota hawaasaa fayyaa wajjin waltidhufeenya

qaban, fi meeshaawwanii fi tajaajiloota qulqullina dhuunfaa kan fedhiiwwan keessan guutudhaaf barbaachisan ni dabalatu.

“Meeshaawwanii fi tajaajiloonni qulqullina dhuunfaa” kan dabalatan:

- dhiyeessawwan qulqullina rifeensaa, filaa, hburushii, qarabaa, fi kireemii haaduu,
- saamunaa dhiqannaa, fi saamunaawwan qorichaa ykn ejentiiwwan qulqulleessaa addaa yeroo rakkoowwan gogaa addaa waldhaanudhaaf ykn ennaa dhibee balleessudhaaf ajajame,
- rigaa ilkaanii, saamunaa ilkaanii, maxxansaa ilkaani namni tolchee, qulqulleessaa ilkaan namni tolchee, fi kirrii ilkaanii,
- dibata gogaa jiisu,
- waraqaa lallaafaa, jirbii maraa, jirbii madaa itti haqan,
- urgeessaa,
- kunuunsa fi dhiyeessa fincaanii, naapkinsii qulqullinaa fi dhiyeessawwan walfakkaatan,
- foxaawwam, huccuu ittin dhiqatan, fi gaawoniiwwan hospiitaalaa,
- qorichawwan alatti gurguraman,
- tajaajiloota qulqullina rifeensaa fi qeensaa,
- dhiqanaa, fi
- bu'ura uffata miiccaa dhuunfaa.

Meeshaawwanii fi tajaajiloota Medicaid ykn Medicaredhaan hin golgamneef isin kaffalchiisu, itti dabalaanis:

- bilbila, televiziyinii, ykn reediyoo kutaa keessan keessaa,

- meeshaawwan qananii dhuunfaa, meeshaawwan aarsaa, yaadawwanii fi waan haaraawwan, fi nyaachawwan sukkaaraa,
- meeshaawwani fi tajaajiloota kosmootikii fi miidhaginaa kan Medicaid ykn Medicaredha jalatti kaffaltiin taasifameefii caala ta'aniif,
- uffata dhuunfaa,
- waanta dubbifaman dhuunfaa,
- kennawwan, daraaraawwan fi biqiltuuwwan,
- ayyaanawwan hawaasaa fi bashannana bal'ina sagantaa hojiiwwaniitin ala kennama,
- tajaajiloota kunuunsaa addaa kan hin golgamne kan akka kunuunsota ykn gargaartota dhuunfadhaan qaxaramanii,
- kutaa dhuunfaa, ennaa waan waldhaansaatiif barbaadame malee(fakkeenyaaf, dhukkuba ittisuudhaf addaan baasuu), fi
- addaan kan qophaa'e ykn nyaacha filannoo bakka nyaacha isa tajaajilichaan walumaagalatti qophaa'utti.

21. Beeksisa Dhabiiinsa Fudhatama Medicaid. Yoo isin bu'aawwan Medicaid fudhattan, ennaa hammamtaan herrega keessan keessaa \$200 qaqqabe kan nama tokkof daangaa qabeenyaa SSI gad ta'e, fi egaa, yoohammamtaan herregicha keessaa, gatii qabeenyota keessanii kan hin hambifamnetti dabalataan, daangaa qabeenya SSI nama tokkoof qaqqabe, isin fudhatama Medicaid ykn SSI kan dhabdan ta'uu keessan tajaajilich isin beeksisuu qaba.

22. Maallaqawwan Dhuunfaa. Dhimma maallaqa keessanii isin to'achuudhaf mirga kan qabdan yemmuu ta'u maallaqawwan dhuunfaa tajaajilicha bira kaa'unisin hin barbaachisu. Hayyama barreeffama keessaniitin, maallaqniwwan

(yoo tajaajilicha bira olkeessan) keessan akka eegamani fi qophaatti akka itti gaafatamuuf isin mirga ni qabdu. Maallaqniwwan dhuunfaa kamiyyuu kan \$50 caalu tajaajilichaan qophaatti herrega dhala argamsiisu keessa herregawwan hojii tajaajilichaa irraa qophaatti olkaa'amee dhalliis herrega keessan keessatti galii ni taasifama. Tajaajilich maallaqawwan keessan kan \$50 hin caalle herrega dhala hin argamsiifne, maallaqa petii kaashii keessa, ykn herrega dhala argamsiisu keessatti isiniif eeguu ni danda'a. YGalmeen maallaqa keessanii ennaa gaafatame isiniif ykn bakka bu'aa seeraa keessaniitif dhiyaachuu ni danda'a, **garuuu isinitti yoo xinnaate kurmaanatti kennamuu qaba.** Yoo isin duutan, maallaqniwwan fi herregni maallaqa keessanii guyyaawwan 30 keessatti gara nama ykn mirkaneessaa dhaamoo handhuuraa keessan bulchuutti ni naanneffama.

23. Qorannoo Qormaataa. Isin qorannoo qormaataa keessatti hirmaachuu diduudhaf mirga ni qabdu.

24. Jijjiirraa kutaa ykn dabbaalii. Ennaa jijjiirraan kutaa ykn dabbaalii jiraate beekudhaaf mirga ni qabdu. **Yoo kutaan keessan jijjiirame, beeksifni dursaa guyyaawwan 7 barreeffamaan isiniif kennamuu qaba.** Isin ykn namni biraa bu'aawwan Medicaretiif fudhatama argachuudhaf isin kutaa keessan jijjiirun isin hin barbaachisu.

25. Galmeewwan Iccitummaa. Galmeewwan dhuunfaa fi fayyaa keessaniitif isin mirga kophummaa fi iccitummaa ni qabdu. Yoo isin dhaaba kunuunsa fayyaa biraatti darbitan malee ykn kenni galmee seeraan ykn waliigaltee kaffaltii garee sadaffaatin barbaadame malee isin kenna galmeewwan dhuunfaa

ykn waldhaansaa eenyumaafuu tajaajilichaan alatti mirkaneessuu ykn diduu ni dandeessuu. **Ennaa galmeewwan dhuunfaa eenyumaanuu tajaajilichaan alatti gaafatame isin beeksifamuu qabdu, akkanumaanis ennaa galmeewwan ykn odeeffannoon dhimma gaafannoo dhuunfaa ta'an isin namni tokko akka isin hordofuuf ni filatu ta'a.**

26. Komeewwan. Haala adeemsa komee barrreeffama tajaajilichaatin komee keessan dhageessifachuu fi tajaajilichaan komeen keessan akka hiikamuuf carraaqqii kakaasuf mirga ni qabdu. **Isin komee dhageessisuu fi jijjiirraawwan duubatti harkisa, giddu seena, dirqisiisa, adda baasa, ykn haaloo baha, ykn doorsisa ari'atamuu dabalatee irraa bilisa ta'eef yaada ni dhiyeessitu ta'a.**

Akkanumaanis isin iyyannoo Waajjira Iyyannoowwan Tajaajila Fayyaa, Kutaa Fayyaa Minnesotatti ykn Abbagaar Kunuunsa Yeroo Dheeraatti dhiyeeffachuudhaf mirga ni qabdu. Teessoowwan fi lakkofsiwwan bilbla isaani dhuma ragaa kanaa irratti argamu.

27. Tajaajila Deebii Kenna. Gaafiiwwan fi kadhaawwan keessaniif deebii hatattamaat fi fudhatama qabeessaf mirga ni qabdu.

28. Qorannoo Bu'aawwan Qu'annoo. Bu'aawwan qu'annoo yeroo dhiyoo tajaajilichaa kan qawwisoota Federal ykn Mootummaatin **ykn abbootii aangoo fayyaa nannootin** fi tajaajilicha ilaalchiseesagantaa sirreessaa kamiyyuu qorachuudha, fi ejensiiwwan akka gargaartota maammilaatti

hojjatan irraa odeeffannoo argachuudha, fi ejensiiwwan kana qaxaruudhaf carraa argachuudhaf isin mirga ni qabdu.

29. Hojii. Tajaajilichaaf hojjachuu diduudhaf isin mirga ni qabdu.

30. Poostaa. You have the right to privacy in written communications, including sending and receiving mail promptly that is unopened and to having access to stationery, postage and writing implements at your expense.

31. Mirgoota Carraa Argachuu fi Ilaalamuu. Qaamota kanatti aananii jiraniin tasa ilaalamuu fi icitiin walqunnamuuf mirga ni qabda.

- Bakka bu'aa mootummaa kamiiniyyuu;
- Ogeessa fayyaa keetiin;
- Abbagaar kunuunsaa yeroo dheeraa bulchiinsaa **fi tajaajilawwan eegumsa mirgootaa fi hubannoo;**
- Ejensiiwwan eegumsaa fi hojiilee hubannoo cimsuu namoota hir'ina guddina qaamaa fi fayyaa sammuu qabaniitiif itti gaafatamummaa qabu;
- Eyyama kee addaan kutuu fi dhiisuuf mirgi qabdu akkuma eegametti ta'ee maatii dhiyoo fi firoottan biroo; fi
- Sababniwwan si dhorkuuf amansiisaa ta'anii fi yeroo kamittiyyuu eyyama kee addaan kutuu fi dhiisuuf mirga qabduu akkuma jirutti ta'ee, bakka bu'aa kee dabalatee, **ergamaa kunuunsa fayyaa, nama maatiitti aansitee kaawwate, yookan** nama kamiyyuu tajaajila fayyaa, hawaasummaa, seera, yookan tajaajila biroo siif dhiyeessu.

32. Icitii Walqunnamtii. Nama feete waliin walqunnamuu fi icitiin waliin haasa'uuf mirga qabda. **Akka Filannoo keetiitti tajaajilicha keessaa baybayuuf mirga qabda.**

33. Bilbila. Bilbilli haasoftu haala qaama biroon hin dhaggeeffatamneen yeroo mara ittiin argamuu fi itti fayyadamuuf mirga qabda.

34. Qabeenya Dhuunfaa. Fayyaa, nageenyummaa fi mirgoota dhukkubsattoota biroo hanga hin miidhinetti bakka uffannaa dabalatee meeshaalee tokko tokko qabaachuu fi itti fayyadamuuf mirga qabda. **Qabeenyawwan maallaqa guddaa baasan eeguuf jecha, bakka olkaawwannaa furtuu qabu yookan bakka dhuunfaa furtuu qabu tajaajilichi mijeessuu qaba.** Meeshaalee gatii guddaa baasan gara tajaajilichaatti fiduunbalaawwan qabu, qabeenya kee mallattoon kaayuun fayidaan inni qabu, akkasumas, tarii badii fi manca'uu dandatu qorachuu irratti haala amansiisaa ta'ee siif yookan miseensa maatii kee mari'achiisuuf tajaajilichi itti-gaafatamummaa qaba. **Tajaajilichi meeshaalee badan yookan hatamaniif, haala hin dirqisiifneen, beenyaa kaffaluu danda'a.**

35. Dhukkubsattoota Warroomaniif. Eyyama jaajallee keetiin kutaa tokko waliin jiraachuuf mirga ni qabda. **Yoo kan warroomte taatae, abbaa warraa yookan haadhawarraa keetiin icitiin dhuunfaa haala eegameen ilaalamuuf mirga qabda.**

Naamusa Dhukkubsattootaa fi Sochiiwwan Tajaajilichaa

36. To'annoo dararama. Mallattoowwan dhukkubaa dhukkubsataa wal'aanuuf barbaachisaa ta'ee otoo hin argamin, balaa tasaa bifa guutuu ta'een ragaa hin kuusamneen ala, yookan ogeessi fayyaa qorannoo barreeffamaatiin haala ibsee fi yeroo gabaabaaf ta'een ala, akkasumas, akka ati of-irrattis ta'ee nama biraa irratti miidhaa hin geessisneef eeguuf barbaachisaa ta'een ala, meeshaa to'annaa dararamaa keemikaalaa fi qaamaa irraa bilisa ta'uuf mirga qabda.

37. Mirga Meeshaa To'annoo Dararama Qaamaa Gaaffachuu fi Eyyamuu. Meeshaa To'annoo Dararama Qaamaa mallattoowwan dhukkubaa wal'aanuuf fayyadaman gaafachuuf mirga ni qabda. Gaaffii kee siif eyyamuun dura, balaawwan uumamanii fi filannoowwan wal'aansawwanii jiraachuu danda'an irratti tajaajilichi siif ibsuun dirqama. Ogeessi fayyaa mallattoowwan fayyaafi haalawwan meeshaan to'annoo dararama qaamaa kunneen hojiirra itti oolan ibsee, meeshaan to'annoo dararama qaamaa ajajuu qaba. Mallattoowwan meedikaalaa nageenyummaa qaamaa kee, fedhii qaamaa fi xiinsammuu kee, yookan soda milkaa'ina dhabuu ilaalcha keessa galchuu dabalachuu danda'a. Tajaajilichi fayyaa fi nageenyummaa kee eeguuf jecha meeshaa to'annoo dararama qaamaa ni to'ata. Tajaajilichi s'i, maatii kee fi ogeessa fayyaa kee waliin mari'achuudhaan, barbaachisummaa meeshaa to'annoo dararama qaamaa yeroo yeroon ni madaala. Meeshaa to'annoo dararamichaaf guca eyyamaa mallatteessuu qabda. Murteewwan kunuunsa fayyaa keetii raawwachuuf kan hin dandeenye yoo ta'e, gaafachuu qofaan meeshaa to'annoo

dararama kan eeyyamtu ta'a. Ati yoo kan hin dandeenye ta'e, miseensi maatii kee, namni itti dhiyeenyaan si hordofu, yookan ergamaan kunuunsa fayyaa meeshaa to'annoo dararama qaamaa gaafachuudhaan ni eeyyama. [Garagalcha seera haaraa bulchiinsaa yoo barbaadde, tajaajilicha keessatti kan argamu, **Mirgoota kee Bu'uraa Dhukkubsattoota Bulchiinsa Mineesootaa** keessa jira. Eessatti akka argamu hojjataan sitti himuu danda'a.]

38. Miidhaa. Qabiinsa badaa Seera Eegumsa Ga'eessota Miidhamanii keessatti ibsame dabalatee miidhaa arrabsoo, miidhaa dhimma koornayaan walqabatee, miidhaa qaamaa fi sammuu, adabbii qaamaan walqabatee, **fedhii malee fageessuu irraa bilisa ta'uuf mirga qabda.**

39. Dhukkubsattootaaf Wal'aansa Hojjattoota.

Mudannoowwan miidhaa, loogii yookan balaa maddi isaa hin beekamne qoratamanii tarkaanfiin sirreeffamaa akka fudhatamuuf mirga qabda. Ejensiiwwan dhuma dokumantii kanaa irratti tarreeffaman waliin komiiwwan olkaayuufis mirga qabda.

Mirgoota Eyyama Simannaa, Dabarsaa fi Gadhiisuu

40. Dabarsuu fi Gadhiisuu. Dabarsaa fi gadhiisuu diduudhaan tajaajilicha keessa turuuf mirga ni qabda, yoo kanneen itti aanan ta'aniin ala:

1. Dabarsi yookan gadhiisuun haala gaarii siif uumuuf kan barbaachisuu fi fedhiin kee tajaajilichaan kan guutamuu danda'u yoo hin taane;
2. Fayyaan kee sirriitti fooyya'ee tajaajilicha keessa turuun kan hin barbaachisnee waan ta'eef dabarsii fi gadhiisuun kee kan ta'uu qabu yoo ta'e;
3. Nageenyummaan namootaa balaa irra kan bu'e yoo ta'e;
4. Yookan fayyaan namoota tajaajilicha keessaa balaa irra kan bu'e yoo ta'e;
5. Beeksisa barbaacisuu fi amansiisaa ta'e booda kaffaltiin (deeggarsa fayyaa yookan wabii deeggarsa maanguddoo) yoo hin raawwanne ta'e; ykn
6. Tajaajilichi hojii yoo dhaabe

Haalawwan kamiin iyyuu (1) hanga (5) keessatti ibsamaniin tajaajilichi yoo si dabarsee fi si dhiisu, galmeen yaalaa kee kuusaan kaayamuun dirqama. Dabarsi yookan gadhiisuun kee haala (1) yookan (2) jalaatiin yoo barbaachise, akkasumas, haala (4) jalaatiin dabarsi yookan gadhiisuun ogeessa fayyaa yoo raawwatu, kuusaan ragaa kee dirqama ogeessa fayyaa keetiin ta'uu qaba.

Tajaajilichi si dabarsuu yookan si gadhiisuun dura, yoo beekame, miseensa maatii yookan bakka bu'aa kee seera qabeessa dabarsaa yookan gadhiisuu kee fi sababa isaa, dirqama

si beeksisuu fi beeksisawwan qabxiilee kanneen itti aanan qabanii fi sababoota kee galmee fayyaa kee keessatti qabuu:

(a) Guyyaa dabarsaa yookan gadhiisuu kee;

(b) Bakka ati itti deemtu;

(c) Maqaa, teessoo, fi lakkoofsa bilbila bulchiinsichaa, **fi Abbagaar kunuunsa yeroo dheeraa** naannawaa;

(d) Yoo hanqina guddina qaamaa qabaatte, teessoo xalayaa fi lakkoofsa bilbilaa ejensii eegumsaa fi hubannoo hir'ina guddinaaf itti gaafatamummaa qabuu;

(e) Yoo dhukkuba sammuu qabaatte teessoo xalayaa fi lakkoofsa bilbilaa ejensii eegumsaa fi hubannoo dhukkuba sammuu fitti gaafatamummaa qabuu;

(f) Maqaa fi teessoo hojii ejensii gaaffiiwwan dabarsaa fi gadhiisuu keetiif itti gaafatamummaa qabuu; **fi**

(g) Dabarsaa yookan gadhiisuuf mirga akka qabdu ibsa ibsu.

Beeksisti dabarsaa yookan gadhiisuu hanga danda'ametti yeroo dabarsaatti hojiirra ooluu yookan Gadhiisuun kee sababoota (1) hanga (4) armaan oliitiin , yookan, yoo xiqqaate guyyoota 30 tajaajilicha keessa hin turre, Haalawwan hundaaniyyuu, beeksistichi dabarsamuu yookan gadhiisuu kee yoo xiqqaate guyyoota 30 dursee beeksifamuu qaba. **Yeroon beeksisaa xumuramuudhaan dura bakka mijeeffachuuf filachuu ni adandeessa. Tajaajilichi kutaa biraatti si geessuuf yoo**

barbaade, yoo xiqqaate guyyoota 7 dursee beeksisa sii kennuun dirqama. Haalawwan alaa humna tajaajilichaatii ol ta'aniin, fakkeenyaaf haala qubannaa dhukkubsattoota haaraa eyyamameefiittin, yookan jijjiirama fayyaa yookan sagantaa wal'aansaa keetiin yeroon beeksisichaa gabaabbachuu danda'a. Haalawwan kutaa otoo hin jeeqine dhukkubsattoota haaraa keessummeessuf, adeemsichi tarkaanfiiwwan amansiisaa fudhachuun irraa eegama.

Bifa rakkoo hin uumneen dabarsuu yookan tajaajilicha gadhiisuuf yeroo qophii fi qajeelfama gahaa argachuuf mirga qabda.

41. Imaammata siree Qabannaa fi Carraa Biroo Argachuu.

Hospitaala biroof dabartee yookan sababa fayyaatiif kan baate yoo ta'e, akkaataa imaammata siree qabachuu karoora deeggarsa fayyaatti, gara tajaajilatti deebi'uuf mirga qabda, yoo tajaajilamaa fayyaa taate, fi yoo tajaajilamaa deeggarsa fayyaa hin taane ammoakkaataa imaammata siree qabachuutajaajilichaatti jiruun. Yoo dabarsaa fi wal'aansaaf baatu tajaajilichi garagalcha imaammata isaa siif kennuu qaba.

Siree duraa walakkeessaan dhuunfaa ta'etti tajaajilaaf itti deebi'uu yoo barbaadde, akkasumas, deeggarsa fayyaa fi yeroo tajaajila wal'aansaa yoo xumurte ta'ee fikenneen lamaankan guuttu yoo ta'e, akkaataa karoora bulchiinsaatiin tajaajilli si kessummeessaa jiru haala itti si keessummeessu irratti imaammata barreeffamee fi hordofu hundeessuu qaba.

42. Walqixuummaadhaan Kunuunsa Qulqullina Qabu

Argachuu. Tajaajilichi madda kaffaltii ilaalcha keessa otoo hin galchin, dabarsaa, gadhiisuu fi akkaataa karoora bulchiinsaatti

tajaajila namootaaf dhiyeessuu ilaalchisee, imaammataa fi raawwii walfakkaatu uumuu qaba. Tajaajilawwan karoora bulchiinsaa keessa jiraniin ala bulchiinsichi dhukkubsataaf tajaajila biraa akka dhiyeessuuf irraa hin damu.

Qaamota Biroo Mirgoota Kee Hojiirra Olchuu Danda'an

Namni sitti dhiyeenyaan si hordofu yookan si eegu, yeroo namni sitti dhiyeenyaan si hordofu yookan si eegu hin jirretti, namni fedhii qabu, akka kee ta'ee mirgoonni kunneen hojiirra akka oolan taasisuu danda'a. Si bakka bu'uudhaan, namni sitti dhiyeenyaan eeguuf qaama bulchiinsaa yookan haqaa irraa eeyyama seera qabeessa qabu, yookan namni fedhii qabu mirgoonni kunneen hojiirra akka oolan gaaffachuu danda'a. Hojii gaariif hanga ta'etti, raawwiin hojiirra olmaa tajaajila kunuunsa fayyaa, haala yaada nama itti dhiyeenyaan hordofuu ilaalcha keessa galcheen gaggeeffamuu danda'a. Kaayyoon seera kanaa mirgi hawaasumaa fi amantaa kee, murtee dhunnfaa fi filannoowwan jiran beekuu dabalatee qabdu akka hin miidhamnee fi tajaajilli kana jajjabeessuu fi gargaaruuf akka hojjatuufi.

QABEENYAWWAN

Kunuunsa Yeroo Dheeraatiif Abbagaar (Ombudsman for Long-Term Care)

P.O. Box 64971

St. Paul, MN 55164-0971

(800) 657-3591 ykn (651) 431-2555 (naannawaa)

Waajjira Iyyannoowwan Tajaajila Fayyaa (Office of Health Facility Complaints)

P.O. Box 64970

St. Paul, MN 55164-0970

(800) 369-7994 ykn (651) 201-4201 (naannawaa)

Damee Fayyaa Minesootaa (Minnesota Department of Health)

Kutaa To'annoo Komii

(Compliance Monitoring Division)

P.O. Box 64900

St. Paul, MN 55164-0900

(651) 201-4201

Projaktii Hubannoo Babal'isuu Hir'ina Guddinaa Qaamaa (The Developmentally Disabled Advocacy Project)

Pirojektii Seera Fayyaa Sammuu

(The Mental Health Law Project)

430 First Avenue North, Suite 300

Minneapolis, MN 55401-1780

(800) 292-4150 ykn (612) 332-1441 (naannawaa)

Boordii Raawwii Fayyaa

(Board of Medical Practice)

2829 University Avenue SE, Suite 400

Minneapolis, MN 55414-3246

(612) 617-2130

Tajaajila Hordoffii fi Madaallii Walta'iinsaa

(Surveillance & Integrity Review Services)

(Dhimmoota kaffaltii miidhaa fi balleessaawwan

Deeggarsa fayyaa)

(Medicaid Fraud and Abuse – payment issues)

Mineesootaatti Damee tajaajilawwan Hawaasummaa

(Minnesota Department of Human Services)

PO Box 64982

St. Paul, MN 55164-0982

(800) 657-3750 ykn (651) 431-2650 (naannawaa)

[Ergaa kaayuu dandeessu.]

Barreeffama Fayyaa Mineesootaa fi Walta'iinsa

Manneeniitiin dhiyaate. Afaan Hiikuuf kan deeggare Damee

Fayyaa Bulchiinsa Mineesootaa. Hiikaa kanaan walqabatee

odeeffannoo dabalataatiif, maaloo Damee Fayyaa Bulchiinsa

Mineesootaa lakkoofsa (651) 201-3701 walqunnamaa.

